

Socha sv. Barbory v Cholině

Johann Sturmer se narodil roku 1675 v pruském Královci v luteránské rodině. V rámci svých cest za prací a zdokonalováním svého sochařského umění dorazil nedlouho po přelomu století i do města Olomouce, sídla biskupství a druhé nejstarší univerzity v českých zemích. Zde jej zavedený sochařský mistr Franz Zürn st. přijal do učení. Roku 1704 se však jeho osoba stala předmětem sporu čtyř olomouckých sochařů včele s Zürnem a kamenického mistra Václava Rendra. Vyčítali mu „fušování“ do sochařského řemesla spojené se Sturmerovým tovaryšským angažmá v jeho službách, kdy přímo v lomech vytvářel pískovcové skulptury. Posléze Sturmer na několik let přesídlil do Svitav a pracoval například pro moravskotřebovské františkány. Tam konvertoval k římskému katolictví a jeho manželkou se stala Maria Elisabeth, jež mu v nadcházejících letech porodila osm dětí, z nichž se však pouze první dvě dcery dožily dospělého věku.

2. prosince 1712 koupil dům č.p. 3 na Böhmengasse – dnešní ul. 8. května – v Olomouci, kam se s rodinou přestěhoval do sousedství Václava Rendra. V průběhu následujícího roku jej přijali mezi olomoucké měšťanstvo a den po Dušičkách se stal sochařským mistrem. Poté se mohla plně rozvinout jeho značná tvůrčí aktivita po širokém okolí, často za spolupráce s Renderem.

Do tohoto období spadá i zakázka na zhotovení sochy sv. Barbory v hanácké vsi Cholína, kterou obdržel od tamějšího faráře z řádu premonstrátů z Hradiska u Olomouce, P. Arnošta Varadii. Impulzem k vztyčení pilíře se sochou byla zvláštní úcta, jíž se sv. Barboře a sv. Josefovi jako patronům dobré smrti dostávalo ze strany nemocných. Tuto skutečnost sám velebný pan Varadia, rodák z Velehradu, zaznamenal v Kronice fary cholinské, kterou začal psát roku 1716. Šlo o poutníky, jenž přicházeli k milostné soše Panny Marie Cholinské

prosit za své uzdravení a také o churavé ze zdejšího špitálu, neboli chudobince.

Historie milostí, jimiž Assumpta z Choliny, čili Panna Maria Cholinská, obdařovala potřebné a nemocné sahají do doby třicetileté války, kdy roku 1637 zemi sužovalo sucho a půda byla vyprahlá ještě z předešlého léta. V této velké nouzi místní stará špitálnice nečekaně narazila v lese na chlapce, který jí poradil, aby v kostele při soše Panny Marie sloužili po celý měsíc mše svaté. Zdejší farář P. Jakub Géding pak musel podle pacholíka na čas upustit od své lovecké vášně, aby Bůh seslal krajině vláhu. Na znamení obnovy Boží přízně měl na farské stáje usednout cizokrajný pták, při hostině měla ze stolu spadnout pečeně a jednu z farských slepic musel uchvátit vlk. To vše měla špitálnice důstojnému pánu vyřídit. Stařenka však kvůli svým obavám celou věc zamlčela, až musel chlapec přijít ke špitálu a poručit jí, aby záležitost knězi oznámila. Ujistil ji, že jí bude oporou při následném církevním vyšetřování, což také dodržel. Po uznání celé věci za Boží poselství P. Géding a věřící uposlechli příkazů malého chlapce. Když se naplnily všechny tři znamení, větry přinesly vyschlé krajině tolik vytoužené deště. Poté se začaly konat k milostné soše každoroční poutě o svátku Nanebevzetí Panny Marie. Mezi roky 1694 – 1760 pak bylo zaznamenáno třicet šest zázračných uzdravení na přímělu zdejší madony.

Spolu s Pannou Marií Cholinskou byla jako pomocnice v nouzi a patronka dobré smrti vzývána právě sv. Barbora, a to nejpozději od přelomu století. Socha sv. Barbory, zhotovená z maletínského pískovce, byla vztyčena před místním špitálem 25. května 1715, v době mohutné vlny religiozity, která se vzedmula po poslední epidemii moru v českých zemích. V době šíření nákazy se zdejší obyvatelé modlili ke sv. Barboře jako k morové patronce, černá smrt se vsi vyhnula a monument je projevem díků i za tuto milost. Dalším podnětem pro vytvoření sochy je ochrana poutníků směřujících k cholinskému chrámu. Tato skutečnost je zaznamenána na zadní nápisové straně pilíře v modlitbě, kterou zřejmě sám důstojný pán sestavil. Socha sv. Barbory v Cholině byla slavnostně posvěcena

hradiským opatem Benediktem Bönischem dne 10. září 1715. Opat Bönisch zde před svým zvolením do oné významné funkce několik let působil, a to až do roku 1714. Konsekraci bylo přítomno vícero vysokých představitelů z premonstrátské kanonie Hradisko a ze Svatého Kopečka u Olomouce včele s představeným proboštvím. Dále se slavnosti účastnili venkovští kněží, jejichž fary patřily pod správu Hradiska, stejně jako Cholína. Byli to faráři z nedalekého Nákla, Těšetic, Křelova a Šebetova u Blanska. Pokrmy pro slavnostní hostinu připravoval kulinářský mistr Johann Schubrt ze Svatého Kopečka. Na posvěcení skulptury se sjelo mnoho věřících z širokého okolí, kteří byli v průběhu obřadu natolik dojati, že sochu patronky dobré smrti líbali a velebili, přičemž docházelo k velikému plýtvání obětinami.

Skulptura sv. Barbory spočívá na hranolovém pilíři s trojicí reliéfů a nápisovou stranou vzadu. Čelní reliéf zpodobuje Anděla Strážného jak odvádí duši zemřelého do Nebe, odkud skrze mraky prosvítají paprsky světla Boží přítomnosti. Po stranách se nacházejí reliéfy Sv. Anny s malou Pannou Marií a sv. Josefa s Ježíškem, jak se k sobě vinou tvářemi. Část zdejšího kostela určená pro obyvatelstvo mluvící německy byla zavěcená sv. Anně, proto je její tvář zachycena i v pískovci. Sv. Josefovi byla v hlavní chrámové části, určené pro moravský lid, už dlouhou dobu prokazována úcta nejen jako patronovi dobré smrti, ale i jako jednomu z českých zemských patronů.

Na římsce završující pilíř sedí dvojice andílků, z nichž jeden spíná ručky na hrudi a druhý ukazuje směrem k postavě sv. Barbory, jíž nese oblak s okřídlenými andílkými hlavičkami. Samotnou světlici Johann Sturmer vytesal podle statue sv. Barbory na Karlově mostě, která vzešla z dílny slavné sochařské rodiny Brokofů. Kompozici však zrcadlově převrátil, aby Barbořina tvář směřovala k přístupové cestě k chrámu a její vlídný pohled tak vítal příchozí poutníky k Panně Marii Cholinské. Podobně jako Brokofové, zahalil Sturmer světlici do našaseného pláště s hermelínovou kožešinou přes ramena, jenž kryje

bohatě dekorované šaty, při jejichž ztvárnění sochař věnoval velkou pozornost znázornění výšivky rostlinných ornamentů. Krk sv. Barbory obepíná perlový náhrdelník a šňůry perel má zapleteny i ve vlasech, které má sepnuty v drdol. Perly symbolizují Barbořino panenství a její zaslíbení Kristu. Korunka na hlavě značí její šlechtický původ, palmová ratolest v levici mučednickou smrt pro víru, kvůli níž ji vlastní otec věznil ve věži. Ta je v pískovci vysekána za Barbořinou levou nohou. Kalich s hostií v pravé ruce poukazuje na její funkci přímluvkyně za dobrou smrt, jelikož Hospodin vyhověl její poslední prosbě za všechny, kdo vzpomenu jejího a Kristova utrpení, aby byli ušetřeni smrtelných muk, moru a Božího soudu.

Statue sv. Barbory v Cholině je velmi kvalitním příkladem barokního sochařství na moravském venkově, který byl navíc promyšleně a citlivě zasazen do areálu kdysi významného poutního místa.

Populárně-naučný text

Mgr. Milan Škobrtal